SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
060102

DOM
2018-04-12
Stockholm

Mål nr
M 4507-17

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE
Vänersborgs tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2017-04-20 i mål M 2352-16, se bilaga A

PARTER

Klagande
1. M.E.

2. T.O.

Ombud för 1-2: Jur.kand. S.Y. och J.G.

Motpart
Kommunstyrelsens miljö- och samhällsbyggnadsutskott i Tjörns kommun

SAKEN
Föreläggande om rättelse avseende brygga m.m. på fastigheten XX m.fl. i Tjörns kommun

---

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

Med ändring av underinstansernas avgöranden föreläggs M.E. och T.O. att utföra följande: De ska riva och forsla bort de pålar, fästanordningar, brädor och annat byggmaterial som satts upp för att utöka befintlig brygga på fastigheterna XX och Y. Efter åtgärden ska bryggan bestå av den rektangulära del som ligger längs med berget och vara högst 18 meter lång. Åtgärden

Postadress Box 2290 103 17 Stockholm
Besöksadress Birger Jarls Torg 16
Telefon 08-561 670 00 08-561 675 50
Telefax 08-561 675 59
Expeditionstid måndag – fredag 09:00–15:00
E-post: svea.hovratt@dom.se
www.svea.se

ska utföras på ett sådant sätt att naturmiljön inte kommer till skada och ske inom tidsperioden den 30 september 2018 till den 1 april 2019.

_____

BAKGRUND

I den överklagade domen prövade mark- och miljödomstolen dels en fråga om strandskyddsdispens för utbyggnad av befintlig brygga, den så kallade farledsbryggan, på fastigheten XX och Y, dels frågor om förelägganden att riva och forsla bort visst material från samma brygga och från en brygga på fastigheten XZ, den så kallade servitutsbryggan. Sedan M.E. och T.O. överklagat mark- och miljödomstolens dom har Mark- och miljööverdomstolen gett prövningstillstånd endast i den del domen avser föreläggandet att riva och forsla bort delar av farledsbryggan (punkten 2 i domen, länsstyrelsens beslut 2016-04-25, dnr 505-26004-2015, och punkten 2 i kommunens beslut 2015-06- 24, dnr 2015-0627-15). Mark- och miljödomstolens dom i övriga delar har vunnit laga kraft.

YRKANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

M.E. och **T.O.** har yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska upphäva kommunens föreläggande om att riva en del av farledsbryggan och att forsla bort vissa pålar, fästanordningar, brädor och annat byggmaterial från bryggan. De har i andra hand yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska undanröja föreläggandet och återförvisa ärendet till kommunen för fortsatt handläggning.

Kommunstyrelsens miljö- och samhällsbyggnadsutskott i Tjörns kommun har motsatt sig ändring.

UTVECKLING AV TALAN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Parterna har hänvisat till vad som anförts i tidigare instanser med i huvudsak följande tillägg och förtydliganden:

M.E. och **T.O.**

När den föregående fastighetsägaren J.B. 2010 ansökte om strandskyddsdispens för att förstärka och reparera farledsbryggan var den 18 meter lång och utformad på i huvudsak samma sätt som den nuvarande rektangulära delen av bryggan längs med berget. Den triangelformade bryggdelen i vinkeln mot stålkonstruktionen har däremot tillkommit senare. Den ritning av bryggan som är bifogad beslutet om strandskyddsdispens har inte upprättats av J.B. och gavs inte in i samband med dennes ansökan om dispens. Den ritning som han gav in i ärendet var inte skalenlig och syftade endast till att illustrera bryggans placering. Kommunens tjänstemän mätte inte bryggan inför beslutet om dispens. Bryggans mått angavs inte heller i dispensbeslutet.

Kommunen

Enligt den ritning som kommunen har bifogat beslutet om strandskyddsdispens i november 2010 var bryggan 9 meter lång och 2,6 meter bred. Kommunen känner inte till vem som har gjort den ritningen. Om bryggan vid tidpunkten för beslutet var 18 meter lång är den nuvarande rektangulära delen av Farledsbryggan lagenlig.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Utredningen i Mark- och miljööverdomstolen

Mark- och miljööverdomstolen har haft sammanträde i målet. På begäran av M.E. och T.O. har partsförhör hållits med dem. Vidare har på deras begäran vittnesförhör hållits med J.B., G.K. och T.A.. Mark- och miljööverdomstolen har genom uppspelning av ljud- och bildfil tagit del av vittnesförhören vid mark- och miljödomstolen med L.H. och L-O.R.. M.E. och T.O. har även åberopat skriftlig bevisning.

Mark- och miljööverdomstolens bedömning

På fastigheten XX har det alltsedan 1975, då det generella strandskyddet infördes, funnits en brygga. I november 2010 gav Samhällsbyggnadsnämnden i Tjörns kommun tidigare fastighetsägaren strandskyddsdispens för reparation och förstärkning av befintlig brygga. Bryggan består i dag av en rektangulär del som ligger längs med berget och är 18 meter lång samt en triangelformad del i vinkel mot en stålkonstruktion som saknar bryggdäck. Den södra delen av bryggan ligger numera, sedan en fastighetsreglering genomförts, på fastigheten XY. Kommunens inställning i Mark- och miljööverdomstolen är att den nu befintliga rektangulära bryggdelen är lagenlig om bryggan 2010, då strandskyddsdispens beviljades, var 18 meter lång. Av 2 kap. 1 § miljöbalken följer att det är M.E. och T.O. som ska bevisa att den rektangulära delen av bryggan var så stor redan 2010.

Den ansökan om strandskyddsdispens som låg till grund för kommunens beslut i november 2010 avsåg förstärkning och reparation av befintlig brygga till samma utseende och storlek. I beslutet att ge dispens har kommunen hänvisat till anmälan samt bifogade kartor och fotografi. På den ena kartan finns en för hand ritad brygga. Några mått på bryggan har inte angetts, varken i beslutet eller på kartan. Däremot finns det på kartan en skalanvisning som ger den inritade bryggan de ungefärliga måtten 9 meter gånger 2,5 meter. Av utredningen framgår inte hur storleken på den inritade bryggan har bestämts. Enligt Mark- och miljööverdomstolens uppfattning kan inte något annat utläsas av beslutet än att dispens gavs för renovering av bryggan och att bryggans mått inte skulle ändras. Det går inte att mot bakgrund av beslutet med bifogade handlingar dra någon säker slutsats om bryggans storlek.

Däremot har uppgifter rörande bryggans storlek 2010 lämnats under vittnesförhören i Mark- och miljööverdomstolen. J.B., som vistades på fastigheterna från 2009 till dess han sålde dessa till M.E. och T.O. 2015, har berättat att bryggan längs med berget har haft ett identiskt läge under denna tid och att bryggan inte har förändrats på något annat sätt än att materialet i den byttes ut under 2011.

Vidare har G.K., som på J.B.s uppdrag renoverade bryggan 2011, berättat att han byggde efter de gamla resterna av den befintliga bryggan och de skruvar och fästen som fanns i berget. Han har även uppgett att han arbetade från en pråm som var 17,2 meter lång och ungefär lika lång som den brygga han renoverade samt att den bryggan hade samma mått som bryggan har idag. Slutligen har T.A., som vistats i området sedan mer än 40 år tillbaka, berättat att storleken på bryggan inte har förändrats under så lång tid som han kan minnas. Ett skriftligt utlåtande av S.J., SF Pontona Sverige AB, ger också stöd för att den äldre bryggan haft en likartad utsträckning som den nuvarande. Mark- och miljööverdomstolen finner att det genom den utredning som M.E. och T.O. åberopat är styrkt att den rektangulära delen av bryggan har samma mått som bryggan hade när J.B. ansökte om strandskyddsdispens och innan den renoverades 2011. Vid sådant förhållande ska föreläggandet ändras så att klagandena endast ska ta bort det som överstiger längden 18 meter.

Lika med mark- och miljödomstolen anser Mark- och miljööverdomstolen att åtgärderna ska utföras på annan tid än under sommaren. De förelagda åtgärderna ska därför vidtas inom tidsperioden den 30 september 2018 till den 1 april 2019.

Domen får enligt 5 kap. 5 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar inte överklagas.

I avgörandet har deltagit hovrättsråden Per Sundberg och Birgitta Bylund Uddenfeldt, referent, tekniska rådet Jan Gustafsson samt hovrättsrådet Christina Ericson.

Caroline Appelberg har föredragit målet.

VÄNERSBORGS TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2017-04-20
meddelad i
Vänersborg

Mål nr M 2352-16
M 1900-16
M 441-16

KLAGANDE
1. M.E.

2. T.O.

Ombud 1-2:
Jur.kand. G.J. och biträdande juristen J.G.

MOTPART
Kommunstyrelsens miljö- och samhällsbyggnadsutskott i Tjörns kommun

ÖVERKLAGAT BESLUT
Länsstyrelsen i Västra Götalands läns beslut 2016-01-07 i ärende nr 505-26051-2015 samt 2016-04-25 i ärende nr 505-26004-2015 och 505-6591-2016, se bilaga 1-3

SAKEN
Frågor om strandskyddsdispens för och utrivning av bryggor m.m. på fastigheterna Tjörn XX, Y och Z, Västra Götalands län

---

DOMSLUT

1. Mark- och miljödomstolen förordnar, med ändring av länsstyrelsens beslut den 7 januari 2016 (dnr 505-26051-2015) och Kommunstyrelsens miljö- och samhällsbyggnadsutskotts i Tjörns kommuns beslut den 24 juni 2015 (dnr 2015-0628-8) att utrivningsbeslutet avseende den s.k. *servitutsbryggan* på fastigheten Tjörn XZ, Västra Götalands län ska ha följande lydelse.

   Bryggan får maximalt ha måtten 18 x 2 m. M.E. och T.O. åläggs att genom rivning och bort-forsling av material m.m. iordningställa bryggan så att den inte överstiger dessa mått. Åtgärderna ska vara slutförda senast 6 månader efter det att be-

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1070 462 28 Vänersborg	Hamngatan 6	0521-27 02 00 **E-post**: mmd.vanersborg@dom.se	0521-27 02 80	måndag – fredag 08:00-16:00

slutet vunnit laga kraft och utföras på ett sådant sätt att naturmiljön inte kommer till skada samt ske inom tidsperioden 30 september till 1 april.

2. Mark- och miljödomstolen ändrar länsstyrelsens beslut den 25 april 2016 (dnr 505-26004-2016) och Kommunstyrelsens miljö- och samhällsbyggnadsutskotts i Tjörns kommun beslut den 24 juni 2015 (dnr 2015-0627) avseende den s.k. *farledsbryggan* endast på så sätt att domstolen föreskriver att ålagda åtgärder ska vara slutförda senast 6 månader efter det att beslutet vunnit laga kraft, utföras på ett sådant sätt att naturmiljön inte kommer till skada samt ske inom tidsperioden 30 september till 1 april.

3. Mark- och miljödomstolen avslår överklagandet av länsstyrelsens beslut den 25 april 2016 (dnr 505-6591-2016) om strandskyddsdispens för utbyggnad av *farledsbryggan* på fastigheterna XX och Y i Tjörns kommun.

_____

BAKGRUND

M.E. och T.O. äger fastigheterna Tjörn XX och Y. Fastigheterna gränsar i väster mot farleden norr om Kyrkesund och där har det sedan före 1975 funnits en längsgående brygga (nedan kallad farleds-bryggan). Samhällsbyggnadsnämnden lämnade den 8 november 2010 tidigare ägare av fastigheterna strandskyddsdispens för renovering och återställning av då befintlig brygga ”enligt anmälan och enligt bifogade kartor och foto”. På en av kartorna (in-given av fastighetsägaren) finns på platsen för bryggan ett streck som enligt angiven skala är ungefär 2,5 x 8 m. Åberopat fotografi visar två båtar som med för resp. ak-ter angjorts mot en brygga som knappt kan urskiljas, men som synes vara relativt liten. Enligt fastighetsägarens ansökan om strandskyddsdispens låg befintlig brygga väl inom utstickande berg gentemot farleden samt syftade ansökan till förstärkning och reparation av befintlig brygga till samma utseende och storlek.

Fastigheterna har till följd av officialservitut även rätt att anlägga (fastigheten Tjörn XX) och bibehålla (fastigheten Tjörn XY) brygga på fastigheten Tjörn XZ strax öster om fastigheten Tjörn XY. På sistnämnda plats har åtminstone tidvis funnits en brygga (nedan kallad ser-vitutsbryggan).

Miljö- och samhällsbyggnadsutskottet vid kommunstyrelsen i Tjörns kommun har i beslut den 24 juni 2015

a) vid vite av 30 000 kr, förbjudit M.E. och T.O. att slutföra påbörjad utökning av farledsbryggan på fastigheterna Tjörn XX och Y.

b) vid vite av 50 000 kr ålagt M.E. och T.O. att riva och forsla bort de pålar, fästanordningar, brädor och annat byggmaterial som satts upp för att utöka farledsbryggan på fastigheterna Tjörn XX och Y. Enligt beslutet ska bryggans storlek stämma överens med rit-ningarna i ansökan för den strandskyddsdipsens som medgivits 2010 samt ska åtgärden vara utförd senast 2 månader efter det att beslutet vunnit laga

kraft och ska den utföras på ett sådant sätt att naturmiljön inte kommer till skada.

c) vid vite av 50 000 kr riva och forsla bort servitutsbryggan samt dess pålar och fästanordningar från strandskyddsområdet på fastigheten XZ Enligt beslutet ska åtgärden vara slutförd senast 1 månad efter det att beslutet vunnit laga kraft och ska den utföras på ett sådant sätt att naturmil-jön inte kommer till skada.

Miljö- och samhällsbyggnadsutskottet vid kommunstyrelsen i Tjörns kommun har vidare i beslut den 22 december 2015 avslagit en ansökan om strandskyddsdispens från T.O.s och M.E. avseende utbyggnad av befintlig farledsbrygga på fastigheten XX.

Samtliga beslut enligt ovan har överklagats till Länsstyrelsen i Västra Götalands län av T.O. och M.E. . Länsstyrelsen har prövat överklagandena i tre skilda beslut.

Beträffande servitutsbryggan på fastigheten XZ ändrade länsstyrel-sen i beslut den 7 januari 2016 Miljö- och samhällsbyggnadsutskottets beslut på så sätt att beslutet upphävdes i den del det gäller vite (pga. att vitet förelagts som s.k. solidariskt vite) och att tiden inom vilken förelagda åtgärder ska vara slutförda flyt-tades fram till senast sex månader efter att beslutet vunnit laga kraft. Överklagandet i huvudsaken avslogs dock.

Beträffande farledsbryggan på fastigheterna XX och Z beslutade länsstyrelsen den 25 april 2016 att upphäva nämndens beslut av den 24 juni 2015 i den delen det gäller vite (pga. att vitet förelagts som s.k. solidariskt vite) och avslå överklagandena i övrigt.

M.E. och T.O. har nu överklagat samtliga länsstyrelsens beslut till mark- och miljödomstolen.

YRKANDEN M.M

T.O. och M.E. har beträffande *farledsbryggan* på fastigheterna Tjörn XX och Y, yrkat

a) att beslutet om utrivning m.m. av bryggor, och bortforsling av bryggan, pålar och fästanordningar samt att bryggan ska stämma överens med ritningarna i 2010 års dispensärende ska upphävas samt
b) att de ska medges sökt strandskyddsdispens avseende farledsbryggan.

Yrkandet rörande utrivning är framställt så att domstolen i första hand endast ska upphäva beslutet och i andra hand även ska återförvisa målet till Miljö- och samhällsbyggnadsutskottet för fortsatt handläggning. Avseende yrkad strandskyddsdispens har de i andra hand yrkat att målet ska återförvisas till nämnden för förnyad prövning i sak då de i domstolen fört fram ny bevisning samt åberopat även dispensgrunden att fråga är om en utvidgning av pågående verksamhet. För det fall att utrivningsbeslutet inte ändras har de yrkat att åtgärdandetiden ska bestämmas till sex månader efter lagakraftägande avgörande.

T.O. och M.E. har beträffande *servitutsbryggan* yrkat att utrivningsbeslutet ska upphävas.

Kommunstyrelsens miljö- och samhällsbyggnadsutskott har medgett att åtgärdandetiden avseende farledsbryggan förlängs till sex månader och tillagt att det bör föreskrivas att rättelseåtgärder bör utföras under perioden 30 september till 1 april då den marinbiologiska aktiviteten är som lägst. Nämnden har bestritt överklagandet i övrigt.

T.O. och M.E. har anfört bl.a. följande till ut-veckling av sin talan.

Servitutsbryggan

Renoveringen av bryggan är inte dispenspliktig. Den ursprungliga bryggan med måtten 18 x 2 meter (den smala delen) respektive 3 x 3,6 meter (den bredare delen), har funnits på den aktuella platsen sedan i vart fall 1971. Bryggans längd om 21 meter är fortfarande samma nu som tidigare. Bryggan har blivit

lagenligt uppförd redan före det generella strandskyddets ikraftträdande 1975. De åtgärder på bryggan, i form av byte av brädor, som fastighetsägare sedermera genomförde under 2014 på den ursprungliga delen av bryggan har enbart utgjort sedvanliga renoveringar, utan att medföra någon väsentlig förändring av livsvillkoren för det aktuella områdets djur- eller växtarter, eller verka ytterligare avhållande för allmänheten på ett sådant sätt att dispens från strandskyddet skulle krävas.

Fastighetsägarnas enskilda intressen av att kunna använda sin fastighet på ett praktiskt och ändamålsenligt sätt väger tyngre än det allmännas intresse av att bevara området orört. Det är inte proportionerligt att förbjuda renoveringen av bryggan, samt förelägga om utrivning av de delar som har funnits på fastigheten i vart fall sedan 1971. Varken allmänhetens tillgång till området eller djur- och växtlivet har påverkats negativt av nämnda renovering på ett sådant sätt att dispens skulle krävas eller att föreläggande om utrivning skulle vara skäligt. Att inte upphäva underinstansernas beslut skulle strida mot det lagstadgade egendomsskyddet i regeringsformen och i Europakonventionen om mänskliga rättigheter.

De har, genom att presentera bevisning i form av flygfoton från åren 1971, 1973, 1978, 1983, 1987, 1989, 1995, 1997, 2001, 2005, 2009, 2012 och 2014, med mycket god marginal uppfyllt den bevisbörda som åligger dem i egenskap av verksamhetsutövare. Bildmaterialet påvisar att bryggan fanns på nuvarande plats redan innan strandskyddsbestämmelserna trädde i kraft och kontinuerligt fram till dagens datum. Det kan därmed inte ses som rimligt att de ska presentera ytterligare bevismaterial i fråga om bryggans varaktighet utan avbrott sedan 1975. I sammanhanget önskar de även hänvisa till Kommunstyrelsens Miljö- och samhällsbyggnadsutskott beslut 2016-11-15, MD § 455, dnr. 2015-2056-28 avseende bland annat avskrivning av ärende gällande brygga på skäret på XZ. Avseende bryggan på skäret har Miljöavdelningen i sin bedömning mycket kort konstaterat att det finns flygfoton på denna brygga från 1973 och 1978 som motsvarar dagens brygga, var-för ärendet kunde avskrivas. Det är anmärkningsvärt att enbart två stycken flygfoton

från 1970-talet ansågs vara tillräckligt i detta fall, när de i förevarande fall har presenterat inte mindre än 13 flygfoton, vilket inte har ansetts vara tillräckligt.

Farledsbryggan

Bryggan utgör en sådan anläggning som för sin funktion måste ligga vid vattnet och inte kan lokaliseras någon annanstans än just vid vattnet. De behov bryggan tillgodoser kan inte tillgodoses utanför området utan medförande av betydande olägenheter för fastighetsägarna. Därutöver kommer bryggan att nyttjas gemensamt av två stycken bostadsfastigheter. Bryggan hade svårligen rymts på annan närbelägen plats, bland annat med hänsyn till att den närliggande farleden är mycket trång och smal. Behovet av bryggan kan inte tillgodoses utanför området utan att medföra omfattande olägenheter, såsom ökade kostnader, långa avstånd samt tidsförluster. Bryggans funktion kan heller inte tillgodoses på annan plats eftersom fastigheterna enbart har vattenrätt i riktning ut mot och i farleden.

Ytterligare skäl för dispens föreligger enligt 7 kap. 18 c § första stycket 4 miljöbalken, detta eftersom bryggan är av avgörande betydelse för att de ska kunna utvidga pågående verksamhet som bedrivs på fastigheterna, bland annat i form av kurs- och uthyrningsverksamhet, samt eftersom utvidgningen inte kan genomföras utanför strandområdet. Utvidgningen av den pågående verksamheten på fastigheterna är bland annat avhängig möjligheten att de även framledes kan genomföra transporter till och från bryggan på fastigheten på ett säkert och ändamålsenligt sätt. De bedriver fortbildande verksamhet i form av kurser och konferensverksamhet på fastigheterna under namnet Ängevikens Havsupplevelser AB. Dylika båt- och vattenaktiviteter kommer vara stående inslag under konferenser och kick-offer. Bryggan är därmed av avgörande betydelse för verksamhetens drift.

Utökningen av bryggan syftar även till att tillgodose andra mycket angelägna intressen i form av tillförsäkrande av en säker, alternativ tillfartsmöjlighet till fastigheterna i de fall tillfartsvägen till fastigheterna är översvämmad, samt att öka sjöfarts- och personsäkerheten i området med anledning av den trånga och

vältrafikerade farleden som är belägen enbart 300 meter ifrån den aktuella bryggan.

Vid en sammantagen intresseavvägning enligt 7 kap. 25 § miljöbalken är det inte proportionerligt att avslå ansökan om strandskyddsdispens eftersom inte mindre än tre av de sex dispensgrunderna i 7 kap. 18 c § första stycket miljöbalken är uppfyllda. Det är uppenbart att deras enskilda intressen av att kunna använda sin fastighet på ett praktiskt och ändamålsenligt sätt väger tyngre än det allmännas intresse av att bevara området orört.

Pålnings- och muddringsarbeten kommer vara begränsande och inte väsentligt påverka bottenfaunan eller den biologiska mångfalden. Den planerade byggnationen kommer att innebära ett mycket litet ingrepp i strandområdets natur- och marinmiljö. Vad gäller de pålningsarbeten som redan har företagits, ska understrykas att det skulle påverka djur-växtlivet i större utsträckning om densamma nu skulle avlägsnas.

Området närmast bryggan är ianspråktaget som tomtplats. Allmänheten har en mycket begränsad tillgång till området via landvägen, bland annat med hänsyn till rådande hemfridszon. En brygga med väsentligen samma utformning och lokalisering som nu – med undantag för nu ansökta åtgärder – har funnits på platsen sedan i vart fall 1975. Utökningen kommer inte medföra någon omlokalisering eller ändrad användning, utan enbart medföra en nödvändig utökning i syfte att bl.a. tillförsäkra sjöfartsäkerheten i den närliggande farleden. U-formationen kommer enbart att leda till ökad säkerhet.

Renoveringen av bryggan är inte dispenspliktig och har inte inneburit någon väsentlig förändring av livsvillkoren för det aktuella områdets djur- eller växtarter, eller verkat ytterligare avhållande för allmänheten på ett sådant sätt att dispens från strandskyddet skulle krävas. Renoveringen avser sedvanliga reparationer av en redan befintlig brygga som har funnits på den aktuella platsen sedan innan strandskyddets ikraftträdande 1975. Renoveringsåtgärderna har således utgjort

sedvanliga upprustningar av redan befintliga anläggningar, vilka inte kräver någon dispens.

Den beslutade tiden för genomförande av rättelseåtgärder är allt för snäv, bland annat med hänsyn till årstid och naturens gång men framförallt med beaktande till omgivningen, eftersom det är riskabelt att utföra avlägsnandet under en period då farleden är hårt trafikerad. Exempelvis är muddringsarbeten inte lämpligt att genomföra vid vissa tidpunkter på året, varför en längre tidsfrist är mer lämplig i aktuellt fall. De instämmer i Miljöavdelningens föreslagna tid för eventuella rättelseåtgärder, det vill säga att rättelseåtgärd ska fastställas så att den faller inom perioden 30 september - 1 april.

Den brygga som dåvarande ägare ansökte om dispens för 2010 innehade inte måtten 9 x 2,6 meter. Den skiss som bifogades ansökan om dispens 2010 är inte heller skalenlig. Skissen motsvarar därmed, enligt klagandena, inte bryggans faktiska storlek vid tidpunkten. Oaktat att skissen har tagits fram utifrån bilagt flygfoto från 2009, kvarstår faktum att skissen är mycket otydlig och grovt framtagen, vilket medför att den inte kan läggas till grund för att styrka bryggans storlek vid denna tidpunkt. För detta talar även att skissen varken hänvisas till eller att måttangivelser på bryggan nämns i beslutet eller ansökan. Underinstansernas presenterade bevisning i målet är bristfällig. Kommunen har ex officio underlåtit att beakta att den inlämnade kartskissen inte varit tillräckligt tydlig för att kunna fastställa bryggans faktiska utformning och storlek. I förslag till beslut som de fick tillfälle att lämna synpunkter över uppgavs inte några mått som bryggan skulle återställas till. Noteras bör vidare att själva beslutet om förbud samt föreläggande om utrivning har något annorlunda lydelse jämfört med själva forslaget till beslut. Eftersom det är först efter att svarsfristen för synpunkter över förslag till beslut hade gått ut, som inspektören meddelade de nya måtten, har fastighetsägarna inte haft någon möjlighet att bemöta detta innan beslutet togs. Därtill är måtten i beslutet och måtten i kommuniceringen olika: 9 x 2,6 meter jfr. 9 x 2,5 meter. Sammanfattningsvis tyder ovanstående omständigheter på att både föreläggandet och tillsynsprocessen varit otydligt. På grund härav samt med hänsyn till att bryggan inte är, och bevisligen aldrig har varit en rektangel, då det inte går att

bygga en brygga om 9 x 2,6 meter utmed en bergvägg, har fastighetsägarna svårt att förstå hur de ska efterkomma föreläggandet.

Kommunstyrelsens miljö- och samhällsbyggnadsutskott har anfört bl.a. följande till utveckling av sin talan.

Servitutsbryggan

Det framgår tydligt att bryggan avlägsnats någon gång kring årtalet 1978 då flygfoto taget 1978 påvisar avsaknad av brygga. Det åligger klagandena att visa att bryggan som sådan funnits där varaktigt sedan innan år 1975 då strandskyddsbestämmelserna trädde i kraft. Av flygfoto från 1973 framgår tydligt att originalbryggans utformning inte är densamma som den brygga som nu finns vid platsen, som givits en bredare bryggspets. Bryggan i dess nuvarande form har inte funnits vid platsen sedan innan strandskyddsbestämmelserna trädde ikraft år 1975. Bryggans storlek har utan tvivel förändrats under årens gång. Att klaganden har civilrättslig disposition till bryggan grundat på servitutsupplåtelse från 1959 fråntar inte verksamhetsutövaren plikten att söka dispens från förbuden i 7 kap 15 § miljöbalken. När en brygga rivs återinträder den allemansrättsliga tillgängligheten för området som tidigare upptogs av anläggningen om bryggan är avlägsnad under en tidsrymd som inte är obetydlig.

En ansökan om dispens i efterhand har inlämnats till kommunen. Kommunen kommer att pröva denna när föreliggande prövning är gjord.

Farledsbryggan

Dispensmöjligheterna har inte prövats utifrån 7 kap. 18 c § punkt 4 miljöbalken. Det finns goda skäl till det. Skälet är avsett för att kunna användas vid utökning av pågående verksamheter. Det föreligger inga omständigheter som visar på att det bedrivs någon sådan verksamhet vid fastigheterna. Klagandena har inte visat på vilket sätt det bedrivs en pågående verksamhet vid någon av fastigheterna eller på vilka grunder denna i så fall skulle vara beroende av bryggan. Att ett bolag är bildat

för att i framtiden bedriva en viss sorts verksamhet bör inte utgöra tillräcklig grund för att bevilja dispens enligt detta skäl.

Den brygga som funnits vid platsen sedan innan strandskyddsbestämmelserna trädde i kraft är tillräcklig för att tillgodose fastigheternas behov av tilläggsplatser. Gästande båtar bör kunna hänvisas till den närbelägna fritidsbåtsföreningen i Ängeviken. Att hänvisa till sjösäkerheten känns i sammanhanget absurt då fastigheterna tillgodosett sina behov genom den befintliga bryggan sedan innan 1975 med betydligt mindre båtar än den som fastighetsägaren nu utnyttjar. Sjösäkerheten i detta sammanhang har föga eller ingen koppling till skäl nr 3.

Att tillfartsvägen till det två fastigheterna stundtals översvämmas kan inte anses motsvara vad som avses med skäl 6 som borde vara förbehållet just unika situationer. Det är inte ovanligt att fastigheter, särskilt sådana som bildats för länge sedan, helt saknar vägförbindelse eller möjlighet att lägga till vid närbelägen brygga. Strandskyddsbestämmelserna ger inget särskilt utrymme för enskild att hävda rätt till tillträde till fastigheter inom strandskyddat område med fordon. I föreliggande fall bör man betrakta de två fastigheternas tillgänglighet med fordon (båt likväl som bil) som förhållandevis god.

Behovet av att utöka storleken på bryggan tycks åtminstone delvis bero på fastighetsägarnas storlek på båt vilket enligt strandskyddsbestämmelserna inte motiverar en dispens. Om det är tillträde till fastigheten fastighetsägarna vill säkerställa borde detta kunna tillgodoses genom ett mindre fordon som inte kräver en utökad brygga. En mindre båt skulle även kunna rymmas inom de båtplatser som den närbelägna fritidsbåtföreningen i Ängviken tillhandahåller. Det är heller inte klarlagt hur den av ombudet nämnda pågående näringsverksamheten är beroende av bryggan. Således kan det inte anses motiverat varför fastighetsägarnas enskilda intresse av utbyggd brygga ska väga tyngre än de allmännas intresse av att bibehålla tillgängligheten samt att skydda värden som är viktiga för djur och växter.

Att bryggor ger avhållande effekter på det rörliga friluftslivet har konstaterats genom domar. Vid utökning av bryggan tas nytt vattenområde i anspråk där allmänheten tidigare kunnat färdas fritt med exempelvis båt eller kajak. Det är således inte nödvändigt att beakta vilka effekter landområdet ger ut i vattnet för att konstatera att den allemansrättsliga tillgängligheten till vattnet påverkas negativt vid en utökning. Miljöavdelningen bedömer att en brygga av den typen som fastighetsägarna vill anlägga ger så pass allvarliga effekter på områdets tillgänglighet att domstolen bör ta ställning till om den strider mot strandskyddets syften. Särskilt med beaktande av de närbelägna bostadshusen som förstärker den privatiserande effekten ytterligare. En utökad brygga med U-form ger otvivelaktigt ett mer privatiserande intryck än den enklare, mindre modell som ursprungskonstruktionen utgör. Området har i Tjörns kommuns naturvårdsprogram utpekats som ett område med unika naturvärden. Naturvärdena som åsyftas är främst otillgängliga berg och klippstup vilket beskriver den aktuella platsen.

Bryggan bör återställas till sin ursprungliga utformning och storlek. De utbyggnadsåtgärder som redan vidtagits ska rivas. Utökning av bryggan ska förbjudas. För att renoveringsåtgärder ska kunna anses utföras inom lagens ramar förutsätts att anläggningen som de utförs på till fullo är lagligt uppförd. Detta är inte fallet för utökningen av bryggan. En bryggkonstruktion som utformas efter den strandskyddsdispens som gavs 2010 är tillåtlig. Det är utökningen av denna som kommunens ursprungliga beslut syftar till att få bort samt förbjuda färdigställning av.

M.E.s och T.O.s enskilda skäl är inte tillräckligt starka för att inskränkningar i de värden som strandskyddet syftar till att värna ska tillå-tas. En ändamålsenlig brygga har funnits vid platsen sedan innan strandskyddsbe-stämmelserna infördes. Denna har betjänat områdets behov av tilläggsplats sedan innan 1975. Att de klagande som nya fastighetsägare har en båt vars storlek inte är anpassad till fastigheternas brygga (i dess lagliga utformning) borde inte domstolen låta ligga till grund för inskränkningar i det allmännas intresse.

Möjligheten att använda bryggan som nödhamn finns även om den inte utökas. Förövrigt kan behovet av nödhamn inte anses vara stort då det finns två närbelägna

bryggor på grannfastigheten XZ samt en småbåtshamn i höjd med Ängevikens samhälle.

Mark- och miljödomstolen har den 9 mars 2017 hållit sammanträde och syn i målet. Härvid har på begäran av M.E. och T.O. hållits vittnesförhör med L.H. och L-O.R..

DOMSKÄL

Servitutsbryggan på fastigheten XZ

I målet föreligger skilda uppfattningar om det kontinuerligt funnits en brygga på platsen alltsedan det generella strandskyddet infördes 1975. Kommunstyrelsens miljö- och samhällsbyggnadsutskott har gjort bedömningen att det finns brister i kontinuiteten och att strandskyddsförbuden har trätt i kraft på platsen under period när brygga saknats och har som stöd härför åberopat flygfotografi från 1978. M.E. och T.O. har häremot gjort gällande att brygga fun-nits på platsen sedan före 1975 och att de eventuella avbrott i kontinuiteten som skett har varit korta sådana i samband med bryggrenoveringar. M.E. och T.O. har som stöd för sitt påstående åberopat flygfotografier från ett större antal år med början 1971. Det finns inte fotografier från alla år, men sam-mantaget ger bilderna en god bild av förhållandena efter 1971. Ytterligare bevisning i frågan torde vara svår att uppbringa. Inget motsäger heller påståendet att det av Kommunstyrelsens miljö- och samhällsbyggnadsutskott åberopade fotografiet visar förhållandet i samband med ett renoveringstillfälle. M.E. och T.O. får vid angivna förhållanden sammantaget tillräckligt anses ha visat att det kontinuerligt funnits en brygga på platsen alltsedan 1971. En brygga motsva-rande den som fanns före 1975 är således laglig och kan inte bli föremål för något utrivningsföreläggande.

De fotografier som är tagna före 1975 utvisar en förhållandevis lång och smal brygga. Det framgår inte av fotografierna att bryggan varit försedd med en bredare ytterdel. Bevisbördan för att bryggan är laglig åvilar M.E. och T.O.. Vid sådana förhållanden kan som laglig betraktas endast en lång och smal brygga. Lämnade uppgifter ger inte belägg för att bryggan har haft större mått

än 2 x 18 m. I överskjutande delar föreligger dispensplikt och saknas dispens. Vid sådana förhållanden och då vad M.E. och T.O. anfört i övrigt saknar betydelse vid bedömningen ska utrivningsföreläggande därför gälla för de delar av anläggningen som är härutöver. I likhet med vad som gäller för farledsbryggan nedan bör rättelse ske inom tidsperioden 30 september till 1 april.

Farledsbryggan på fastigheterna XX och Y

Det är ostridigt att det på platsen funnits en längsgående brygga sedan före 1975, dvs. före tidpunkten för införande av det generella strandskyddet. Oenighet föreligger emellertid vad gäller storleken på den brygga som kan anses laglig.

Bedömningen i fråga om laglig brygga får ta avstamp i 2010 års dispensärende. Dåvarande fastighetsägare ansökte då om att få förstärka och reparera befintlig brygga till samma utseende och storlek som innan. Till ansökan fogades kartor och ett fotografi. På en av kartorna hade fastighetsägaren ritat in en brygga med ett streck. Enligt kartans skala skulle bryggan vara ungefär 2,5 x 8 m. Fotografiet visar två båtar som var förtöjda med för resp. akter mot en knappt synlig brygga. Såvitt kan bedömas utifrån fotografiet rör det sig om en mindre brygga. Samhällsbyggnadsnämnden lämnade den 8 november 2010 strandskyddsdispens för att förstärka och reparera befintlig brygga med utformning och storlek identisk med befintlig brygga.

M.E. och T.O. har åberopat ett flertal fotografier till stöd för sin sak. Av ett av fotografierna framgår att det 2012 fanns en stor brygga på platsen. Fotografierna från äldre tid är inte lika tydliga, men synes visa att befintlig brygga då var betydligt mindre. Av åberopade vittnesförhör har framgått att det 2015 skedde en bryggrenovering innebärande att då befintlig brygga byttes ut mot en av motsvarande storlek. Vittnena har emellertid inte med säkerhet kunnat uttala sig om bryggans storlek före 2010.

Bevisbördan vad gäller bryggans laglighet åvilar primärt M.E. och T.O.. Vid ovan angivna förhållanden blir slutsatsen att de inte har

förmått visa att den lagliga bryggan, dvs. den som skulle förstärkas och renoveras 2010, var större än den som framgår av den till samhällsbyggnadsnämnden ingivna dispensansökan. Vid sådant förhållande och då vad M.E. och T.O. anfört i övrigt inte föranleder annan bedömning har Kommunstyrelsens miljö- och samhällsbyggnadsutskott haft anledning att ingripa med tillsynsåtgärder mot bryggan och arbetena på den.

Kommunstyrelsens miljö- och samhällsbyggnadsutskott har i föreläggandet ålagt M.E. och T.O. att riva ut material m.m. så att bryggan efter åtgärderna stämmer överens med ritningarna i ansökan för strandskyddsdis-pens 2010. I den efterföljande texten anger sedan utskottet att 2010 års dispens av-ser en brygga med de maximala måtten 9 x 2,6 m. Beslutet får vid sådana förhållan-den anses tillräckligt preciserat till en brygga med just detta mått.

I likhet med parterna gör Mark- och miljödomstolen bedömningen att 6 månader efter lagakraftvunnet beslut är en skälig tidsperiod inom vilken föreläggandet ska efterkommas, att åtgärderna ska utföras på ett sådant sätt att naturmiljön inte kommer till skada och att rättelse ska ske inom tidsperioden 30 september till 1 april.

M.E. och T.O. har för sökt strandskyddsdispens åberopat punkterna 3, 4 och 6 i 7 kap. 18c § 1 st miljöbalken; nämligen att det område som upphävandet eller dispensen avser behövs för en anläggning som för sin funktion måste ligga vid vattnet och behovet inte kan tillgodoses utanför området, behövs för att utvidga en pågående verksamhet och utvidgningen inte kan genomföras utanför området samt behöver tas i anspråk för att tillgodose ett annat mycket angeläget intresse.

Vad gäller de åberopade skälen är uppenbart att särskilda skäl enligt punkterna 4 och 6 (behövs för att utvidga en pågående verksamhet eller för att tillgodose ett annat mycket angeläget intresse) inte föreligger. Dispenssökt anläggning är dock otvivelaktigt sådan att den för sin funktion måste ligga vid vattnet. Enligt 7 kap. 26 § miljöbalken gäller emellertid att dispens får ges endast om det är förenligt med

förbudets eller föreskriftens syfte. Här delar mark- och miljödomstolen underinstansernas bedömning att sökt utökning av bryggan kommer att ha en begränsande effekt på det rörliga friluftslivet och att den väsentligt kommer att förändra livsvillkoren för det biologiska livet i vattnet. Sökta åtgärder är därmed inte förenliga med strandskyddets syften. Det kan vidare inte anses oproportionerligt att vägra dispens.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 4 (DV427)
Överklagande senast den 11 maj 2017

Göran Stenman Rolf Dalbert

_____

I domstolens avgörande har deltagit rådmannen Göran Stenman, ordförande, och tekniska rådet Rolf Dalbert. Föredragande har varit beredningsjuristen Carolina Bergholtz.